

Ekonomiści z ośmiu krajów o znaczeniu Adama Smitha

Autor: **Rainer Zitelmann**

16 czerwca 2023 roku przypada 300 rocznica urodzin Adama Smitha. Niemiecki historyk gospodarki i socjolog Rainer Zitelmann, autor książki [*Kapitalizm to nie problem – to rozwiązanie*](#), poprosił wolnorynkowych ekonomistów z ośmiu krajów o ocenę historycznego znaczenia Adama Smitha.

Profesor Stefan Kooths, Instytut Gospodarki Światowej w Kilonii, IfW, Niemcy

To, co dziś nazywamy klasycznym myśleniem ekonomicznym, było rewolucyjne w tamtych czasach, zwłaszcza wgląd w to, że konkurencyjny system może wykazać społecznie korzystne wyniki dążenia podmiotów działających we własnym interesie. Smith nie był pierwszym, który wpadł na ten pomysł, był on już w powietrzu. Ale dzięki *Bogactwu narodów* stworzył punkt odniesienia, który umożliwił szersze rozpowszechnienie tego światopoglądu. Tak więc jego osiągnięcie leży mniej w jego oryginalności, ale w jego darze do systematyzacji. Gdyby Adam Smith mógł zobaczyć, jak kapitalizm ewoluował w ciągu ostatnich stuleci, znalazłby wystarczające potwierdzenie swojego głównego poglądu, że najlepsze wyniki dla społeczeństwa osiąga się, gdy ludzie cieszą się wolnością tworzenia własnych fortun. Nie tylko z powodów alokacyjnych, ale także dlatego, że wolność ta zwiększa ludzkie współczucie. Z tego samego powodu nie byłby zaskoczony słabymi wynikami rozbudowywanych państw opiekuńczych, których rozległe biurokratyczne aparaty osłabiają współczucie dla współobywateli, zwalniając jednostki z osobistej odpowiedzialności za osoby znajdujące się w mniej uprzywilejowanej sytuacji.

Profesor Alberto Mingardi, profesor nadzwyczajny historii myśli politycznej, Uniwersytet IULM w Mediolanie, Włochy

Myślę, że trudno jest przecenić znaczenie Smitha. Prawdą jest, że inni ludzie pisali o kwestiach ekonomicznych już wcześniej i rzeczywiście mamy do czynienia z wieloma znaczącymi osiągnięciami we wcześniejszym XVIII wieku: od Richarda Cantillona po fizjokratów. Z pewnością eseje Hume'a zasiały również ziarna klasycznej ekonomii, a autorzy tacy jak Monteskiusz mieli genialne spostrzeżenia na temat handlu. Ekonomii brakowało jednak poważnego traktatu, który można by uznać za fundamentalny tekst. Smith dostarczył go, pisząc książkę, która jest wyjątkowa, będąc wieloma różnymi rzeczami naraz, i to jest błyskotliwe. Jest dziełem teoretycznym, kładzie podwaliny pod naukę, ale jest także dziełem historycznym i czymś w rodzaju reportażu. Została napisana przez człowieka, którego pasją było zrozumienie i wyjaśnienie, ale mogła przekonać — i faktycznie przekonała wielu, otwierając im oczy na zalety wolnej wymiany i ograniczenia systemu merkantylistycznego.

Profesor Weying Zhang, Uniwersytet Pekijski, Chiny

Najważniejszy wkład Adama Smitha w myśl ekonomiczną: interesowni nieznajomi w społeczeństwie na dużą skalę mogą współpracować, przynosić sobie nawzajem korzyści i być w harmonii dzięki systemowi rynkowemu opartemu na podziale pracy. Jednostki mogą czerpać korzyści tylko poprzez słuźenie innym w pierwszej kolejności na rynku. Poszukiwanie własnych interesów na rynku nie jest niemoralne. Dla Adama Smitha rynek jest spontanicznie ewoluującym porządkiem, a nie porządkiem zaprojektowanym. Szybki rozwój gospodarczy Chin w ciągu ostatnich czterech dekad to zwycięstwo idei rynku Adama Smitha. Chiny potrzebują Adama Smitha, a nie Johna M. Keynesa.

Profesor Emmanuel Martin, Uniwersytet Aix-Marseille i Katolicki Instytut Wandeï we Francji

Moim zdaniem pierwsze trzy „ewolucyjne” rozdziały *Bogactwa narodów* były kluczowe. To znakomita idea, że ponieważ ludzie się wymieniają, mogą rozwinąć podział pracy (który zwiększa produktywność, a tym samym dochody), co z kolei zależy od wielkości rynku.

Profesor Gerhard Habermann, Uniwersytet w Poczdamie, Niemcy

Nie należy pomijać tego, co szkoła z Salamanki osiągnęła już na gruncie teoretycznym, ale jeśli chodzi o praktykę, to Adam Smith był decydujący. On, wraz

z innymi wielkimi Szkotami (takimi jak David Hume i Adam Ferguson), rozpoznał naturę, funkcjonowanie spontanicznego porządku.

**Profesor Jesús Huerta de Soto, profesor ekonomii politycznej,
Uniwersytet Króla Juana Carlosa w Madrycie, Hiszpania**

Znaczenie Adama Smitha jest przeceniane i nie można go w ogóle uważać za założyciela ekonomii, ale za Richarda Cantillona i hiszpańskich scholastyków. Każdy z jego poprawnych wkładów nie był jego, ale dokooptowany od jego poprzedników. Te, które stworzył, były błędne: jego poparcie dla aktów nawigacyjnych, jego pomysły podatkowe, a przede wszystkim jego długoterminowa analiza równowagi oparta na koszcie produkcji (pracy). Analiza Smitha jest podstawą marksizmu (teorii wartości pracy) i interwencjonizmu. Mając takich przyjaciół jak Adam Smith, wolnorynkowi libertarianie nie potrzebują żadnych wrogów (z Adamem Smithem to wystarczy!).

**Sooyoun Hwang, były profesor wyboru publicznego i ekonomii
austriackiej / Uniwersytet Kyung Sung, Busan, Korea Południowa**

Jego znaczenie polega na tym, że był (prawie) pierwszym, który rozwinął systematyczną teorię ludzkiego działania zarówno w kwestiach ekonomicznych, jak i moralnych. Uważam, że dla Koreańczyków najistotniejszym wkładem Adama Smitha było przypisanie największego znaczenia handlowi. Tradycyjnie w Korei, od czasów dynastii Chosun, istniała preferencja i porządek klasowy zawodów: od pracownika rządowego, przez rolnictwo, po inżynierię, a na końcu handel. Inżynieria i handel były uważane za zawody najniższe w hierarchii. Teraz z nauk Adama Smitha możemy dowiedzieć się, że abyśmy mogli prosperować, najwyższy priorytet powinien mieć handel, a kolejność priorytetów powinna zostać odwrócona. We współczesnej Korei powoli się to zmienia. Jeśli Koreańczycy dowiedzą się więcej o Adamie Smithie, więcej osób zda sobie z tego sprawę.

**Profesor Gia Jandieri, założyciel i wiceprezes New Economic School –
Gruzja**

Jego główną rolą było wyjaśnienie i potwierdzenie, że światem rządzą zasady rynkowe. Zasady te były powszechne, ale nikt przed nim nie nazywał ich zasadami. Kiedyś sprawdziłem i znalazłem dziesiątki wspaniałych gruzińskich przysłów, które

mają czysto ekonomiczny sens — zakładam, że zostały wymyślone przed Adamem Smithem przez ludzi, którzy nigdy nawet nie słyszeli o ekonomii.

Eammon Butler, założyciel i prezes Instytutu Adama Smitha w Londynie

Smith popierał wolny handel z tego samego powodu, co ja, a mianowicie, że jest to najlepszy sposób na poprawę sytuacji klasy biednych pracujących — a właściwie najlepszy sposób, aby umożliwić biednym pracującym poprawę ich własnej indywidualnej sytuacji. Poprawa własnej sytuacji jest naturalnym ludzkim pragnieniem, ale zbyt często blokuje ją uciążliwe podatki i regulacje narzucane przez ludzi władzy. I zbyt często ograniczenia te są celowo proponowane przez uznanych biznesmenów, którzy chcą powstrzymać konkurencję, a następnie wprowadzane przez ich kumpli w rządzie. Zlikwidujmy to, mówi Smith, a „system naturalnej wolności” przyniesie dobrobyt wszystkim.